

УДК 346.5:330.341

DOI 10.37772/2518-1718-2022-4(40)-2

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У науковій роботі досліджені окремі актуальні правові аспекти інформаційного забезпечення інноваційної діяльності. Підтверджено, що інформаційне забезпечення інноваційного процесу повинне бути направлено на створення ефективних засобів доступу до інформаційних ресурсів та оптимальне управління ними від започаткування ідеї до комерціалізації результатів інноваційної діяльності. У статті зроблений аналіз норм чинного положення Кабінету Міністрів України «Про Національну електронну науково-інформаційну систему», головною метою якої є збір, формування, збереження, верифікація даних та інформації у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення доступу до них та використання, а також автоматизації процедур та процесів взаємодії суб'єктів та користувачів системи. Встановлено, що Національна електронна науково-інформаційна система функціонує на важливіших принципах науковості, гуманізму, демократії, органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Саме через реалізацію вказаних принципів, в тому числі принципу поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності, можливе забезпечення сталого інноваційного розвитку національної економіки. Зазначено, що створення Ukrainian Research Information System є прикладом впровадження найкращих європейських та загальносвітових практик та має на меті стимулювання розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної сфер. У роботі зроблено висновок щодо важливого значення функціонування розглянутої електронної науково-інформаційної системи для належного провадження наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Визначено, що ефективність інноваційної діяльності повинна забезпечуватися за допомогою відповідних ресурсів (в тому числі інформаційних) та визначатися саме рівнем відповідного інформаційного забезпечення.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний процес, інформаційне забезпечення, інформаційні ресурси.

Постановка проблеми. Слід погодитись, що першочерговим завданням організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності є формування інформаційних ресурсів, склад яких має бути орієнтованим на встановлення інформаційних зв'язків між учасниками (суб'єктами) інноваційної сфери, які здійснюють діяльність на всіх етапах інноваційного процесу, з метою забезпечення взаємозв'язку між запитом і пропозицією інноваційної продукції національного виробництва. При чому, інформаційне забезпечення має бути орієнтованим на створення ефективних засобів доступу до інформаційних ресурсів та оптимальне управління ними від зародження ідеї до комерціалізації результатів інноваційної діяльності [1, с. 151]. В сучасних умовах питання інформаційного забезпечення інноваційної діяльності набувають значної актуальності, вра-

ховуючи сучасні тенденції щодо впровадження та використання новітніх інформаційних технологій (ресурсів).

Отже, загалом інформаційне забезпечення – це наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься у базах даних інформаційних систем [2, с. 260]. До того ж, інформаційне забезпечення інновацій також може розглядатися як сукупність законних, своєчасних, ефективних, цілеспрямованих і захищених процесів збирання, сприйняття, зберігання, переробки, передавання, надання, отримання і використання релевантної інформації для розв'язання завдань правового регулювання інноваційної діяльності, при чому, інноваційні процеси активно впливають на розроблення наукової доктрини, яка визначає трансформацію української правової науки, її зближення з правовим

полем провідних країн, ураховуючи національні наукові традиції [3, с. 46].

Метою статті є дослідження актуальних правових аспектів інформаційного забезпечення інноваційного процесу, в тому числі дослідження питань формування та використання інформаційних ресурсів в сфері інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення інноваційного процесу та інноваційної діяльності (в тому числі інформаційного), розглядалися у працях багатьох науковців. Так, С. В. Глібоко [4] розглядав питання функціонального забезпечення інноваційного процесу. Дослідження механізму трансферу технологій та його реалізації в інноваційному процесі проводилися О. В. Розгон [5]. Крім того, Ю. В. Пасмор розглядалися проблеми інформаційного забезпечення інновацій. Однак, на сьогодні існує не велика кількість наукових досліджень, які б комплексно охоплювали питання інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, тому дана тема є актуальною та потребує додаткових досліджень [3].

Виклад основного матеріалу. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1067 було затверджено Положення про Національну електронну науково-інформаційну систему, яке регламентує мету, завдання, функції, засади роботи та використання, структуру, учасників та користувачів, умови надання і припинення доступу до Національної електронної науково-інформаційної системи [6]. Зазначений нормативно-правовий акт має логічно побудовану структуру відповідно до наступних розділів:

- Загальна частина (яка складається із глосарію термінів);
- Мета, завдання, функції та принципи функціонування системи;
- Загальні засади роботи та використання системи (містить важливіші норми щодо основних засад порядку роботи та використання системи);
- Структура системи (має норми щодо опису основних складових системи);
- Припинення доступу до системи (містить норми щодо порядку прийняття рішення про припинення доступу до системи та відновлення доступу до системи).

До того ж вказана постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1067 на законодавчому рівні закріплює Перелік пріоритетних інформаційних ресурсів Національної електронної науково-інформаційної системи [7], що складається із відповідних інформаційних ресурсів системи та певних суб'єктів системи. Так, до вказаного переліку входять: 1) Єдина державна електронна база з питань освіти; 2) Національний репозитарій академічних текстів; 3) Відкритий український індекс наукового

цитування OUCI; 4) Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави; 5) Державний реєстр наукових об'єктів, що становлять національне надбання; 6) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань; 7) ORCID (Open Researcher and Contributor ID); 8) DOI register (Digital Object Identifier); 9) ROR (Research Organization Registry); 10) система Державної атестації наукових установ; 11) система Державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності; 12) система державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій; 13) Державний реєстр України винаходів; 14) Державний реєстр свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір; 15) Державний реєстр України корисних моделей; 16) електронна система реєстрації технологій.

Перелічені інформаційні ресурси є пріоритетними та актуальними щодо провадження інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності.

Слід зазначити, що головною метою функціонування Національної електронної науково-інформаційної системи (Ukrainian Research Information System) є збір, формування, збереження, верифікація даних та інформації у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення доступу до них та використання, а також автоматизації процедур та процесів взаємодії суб'єктів та користувачів системи.

Згідно з понятійним апаратом положення про Національну електронну науково-інформаційну систему, сукупність даних про наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність вчених, наукових установ та закладів вищої освіти, що міститься в системі складає базу даних системи. Наукові, науково-дослідні установи та заклади вищої освіти, суб'єкти інноваційної діяльності та інші юридичні особи, діяльність яких пов'язана з проведенням наукових, науково-технічних робіт та/або інноваційної діяльності визначені як суб'єкти системи. Враховуючи зміст наведених термінів, доцільним вбачається включення до головної мети функціонування Національної електронної науково-інформаційної системи і сфери інноваційної діяльності.

Завданнями системи у положенні про Національну електронну науково-інформаційну систему визначені наступні:

- збір, збереження та оновлення даних, наявних в інформаційних ресурсах системи про сферу науки;
- забезпечення формування та збереження необхідних даних та інформації;
- нормалізація схеми бази даних та верифікація даних;
- автоматизація процесів збору, формування та збереження даних та інформації;

- автоматизація процесів взаємодії суб'єктів та користувачів системи;
- спрощення та автоматизація процедур, пов'язаних із заповненням анкет, заявок, звітів та інших документів, пов'язаних із фаховою діяльністю суб'єктів та користувачів системи;
- спрощення доступу до відкритої інформації про сферу науки;
- сприяння інтеграції вітчизняного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у світовий науковий та європейський дослідницький простір;
- забезпечення широкого представлення на міжнародному рівні результатів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності українських вчених;
- сприяння розробленню скоординованих програм досліджень;
- сприяння колективному використанню дослідницької інфраструктури та комплексному управлінню науковими результатами.

Слід зазначити, що власником системи, а також володільцем інформації, що сформована і збережена у центральній базі даних системи є держава в особі Міністерства освіти і науки України (яке для забезпечення належної роботи системи розробляє відповідні нормативно-правові акти). Окрім цього, власник системи визначає технічного адміністратора системи та держателя системи. При чому, власник інформаційного ресурсу системи за власним бажанням може передати права володіння інформацією власнику системи. До того ж, безпосередній доступ користувачів Національної електронної науково-інформаційної системи до даних та інформації, що в ній міститься, здійснюється через офіційний веб-ресурс системи [8].

Необхідно також визначити, що Національна електронна науково-інформаційна система функціонує на важливіших принципах науковості, гуманізму, демократії, органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Саме через реалізацію принципу поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності можливе формування сталого інноваційного розвитку національної економіки.

Таким чином, впровадження Національної електронної науково-інформаційної системи має забезпечити спрощення доступу до інформації у сфері наукової та інноваційної діяльності, поліпшення опрацювання звітної документації; покращення представлення результатів національних наукових досліджень; полегшення пошуку нових технологій тощо.

Створення Ukrainian Research Information System є прикладом впровадження найкращих європейських та загальносвітових практик та має на меті стимулювання належного функціонування та розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної сфер.

Варто також зазначити, що згідно з даними з офіційного сайту Міністерства освіти і науки України [9], за ініціативою міжнародної некомерційної асоціації «EuroCRIS», науково-інформаційну систему «Ukrainian Research Information System» було внесено до міжнародного каталогу дослідницьких інформаційних систем «DRIS», головною метою якого є збір інформації щодо впровадження систем «CRIS» (Current Research Information System) в європейському дослідницькому просторі [10].

Висновки. У результаті розгляду актуальних правових питань інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, зокрема процесу законодавчого впровадження та особливостей функціонування Національної електронної науково-інформаційної системи, доцільно зробити висновок щодо важливого значення цієї системи для належного здійснення наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу. Крім того, необхідно підкреслити, що інформаційна інфраструктура має забезпечувати формування та втілення нових інформаційних ресурсів та відповідного доступу до них користувачів. Отже, головним завданням процесу організації інформаційного забезпечення інноваційної діяльності має бути формування інформаційних ресурсів. Тобто, ефективність інноваційної діяльності повинна забезпечуватися за допомогою відповідних ресурсів (інформаційних в тому числі) та визначатися саме рівнем відповідного інформаційного забезпечення. До того ж розвиток наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вимагає наявності сучасної актуальної інформаційної бази.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. Київ, 2015. 336 с.
2. Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. 268 с.
3. Пасмор Ю. В. Проблеми інформаційного забезпечення інновацій: соціально-комунікаційний аспект. *Актуальні питання інноваційного розвитку*. 2012. № 2. С. 42–47. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/153>.
4. Глібо С. В. Питання функціонального забезпечення інноваційного процесу: господарсько-правовий аспект. *Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів* : зб. матеріалів круглого столу

- (м. Харків, 8 черв. 2018 р.). Харків : Право, 2018. 166 с. С. 42–45. URL: <https://ndipzir.org.ua/conference/2018/07/materials.pdf#page=42>.
5. Розгон О. В. Механізм трансферу технологій і його реалізація в інноваційному процесі. *Право та інновації*. 2022. № 1 (37). С. 22–30. DOI: 10.37772/2518-1718-2022-1(37)-3. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/813/638>.
 6. Положення про Національну електронну науково-інформаційну систему: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1067. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#Text>.
 7. Перелік пріоритетних інформаційних ресурсів Національної електронної науково-інформаційної системи: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1067. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#Text>.
 8. Офіційний веб-ресурс науково-інформаційної системи «Ukrainian Research Information System». URL: <https://nauka.gov.ua/>.
 9. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalnu-elektronnu-naukovo-innovacijnu-sistemu-uris-vneseno-do-yevropejskogo-katalogu-doslidnickih-informacijnih-sistem-driss>.
 10. Каталог дослідницьких інформаційних систем «DRIS». URL: <https://dspacecris.eurocris.org/cris/driss/driss02269>.

REFERENCES

1. Heiets V.M. et al. (Eds.). (2015). *Innovative Ukraine 2020: National Report*. Kyiv: NAS of Ukraine [in Ukrainian].
2. Shkvir, V.D., Zahorodnii, A.H. & Vysochan, O.S. (2003). *Information systems and technologies in accounting: a textbook*. Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic National University [in Ukrainian].
3. Pasmor, Yu.V. (2012). Problems of information support of innovations: social and communication aspect. *Topical issues of innovative development*, 2, 42–47. Retrieved from: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/153> [in Ukrainian].
4. Hlibko, S.V. (2018). Issues of functional support of the innovation process: economic and legal aspect. *Legal science and innovative activity in the conditions of European integration processes: Proceedings of the Round Table* (pp. 42–45). Kharkiv: Law. Retrieved from: <https://ndipzir.org.ua/conference/2018/07/materials.pdf#page=42> [in Ukrainian].
5. Rozghon, O.V. (2022). The mechanism of technology transfer and its implementation in the innovation process. *Law and innovation*, 1(37), 22–30. DOI: 10.37772/2518-1718-2022-1(37)-3. Retrieved from: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/813/638> [in Ukrainian].
6. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Regulations on the National Electronic Scientific and Information System, No. 1067 (2022, September 27). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#text> [in Ukrainian].
7. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on List of Priority Information Resources of the National Electronic Scientific and Information System, No. 1067 (2022, September 27). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#text> [in Ukrainian].
8. The official web resource of the Ukrainian Research Information System Scientific and Information System. Retrieved from: <https://nauka.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Official site of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalnu-elektronnu-naukovo-innovacijnu-sistemu-uris-vneseno-do-yevropejskogo-katalogu-doslidnickih-informacijnih-sistem-driss>.
10. DRIS research information systems. Retrieved from: <https://dspacecris.eurocris.org/cris/driss/driss02269>.

PODREZ-RIAPOLOVA IRYNA

PhD, acting Head of the scientific department of legal support of branch innovative development of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

CURRENT LEGAL ASPECTS OF INFORMATION SECURITY OF INNOVATIVE ACTIVITIES

Problem setting. It should be agreed that the primary task of the organization of information provision of innovative activity is the formation of information resources, the composition of which should be oriented towards the establishment

of information links between participants (subjects) of the innovation sphere, which carry out activities at all stages of the innovation process, in order to ensure mutual relations the connection between demand and supply of innovative products of national production. Moreover, information provision should be oriented towards the creation of effective means of access to information resources and their optimal management from the birth of an idea to the commercialization of the results of innovative activity.

In today's conditions, the issue of information support for innovative activities is gaining considerable relevance, taking into account modern trends in the introduction and use of the latest information technologies (resources).

Analysis of recent researches and publications. The issue of ensuring the innovation process and innovative activity (including information) was considered in the works of many scientists. Thus, S.V. Hlibko considered the issue of functional support of the innovation process. The study of the technology transfer mechanism and its implementation in the innovation process was conducted by O.V. Rozghon. In addition, Yu. V. Pasmor considered the problems of information provision of innovations. However, today there is not a large number of scientific studies that would comprehensively cover the issue of information provision of innovative activities, therefore this topic is relevant and requires additional research.

Target of the research is to study the current legal aspects of information support of the innovation process, including the study of issues of formation and use of information resources in the field of innovation activity.

Article's main body. In the scientific work, some relevant legal aspects of information provision of innovative activities are investigated. The article analyzes the norms of the current regulation of the Cabinet of Ministers of Ukraine «About the Ukrainian Research Information System», the main purpose of which is the collection, formation, preservation, verification of data and information in the field of scientific and scientific and technical activities, ensuring access to them and their use as well as automation of procedures and processes of interaction between subjects and users of the system. It has been established that the Ukrainian Research Information System functions on the more important principles of scientificity, humanism, democracy, organic combination of educational, scientific and innovative activities. It is through the implementation of the specified principles, including the principle of combining educational, scientific and innovative activities, that it is possible to ensure sustainable innovative development of the national economy. It is noted that the creation of the Ukrainian Research Information System is an example of the implementation of the best European and global practices and aims to stimulate the development of scientific, scientific and technical and innovative spheres.

Conclusions and prospects for the development. As a result of consideration of current legal issues of information support of innovative activity, in particular the process of legislative implementation and the peculiarities of the functioning of the Ukrainian Research Information System, it is appropriate to draw a conclusion regarding the importance of this system for the proper implementation of scientific, scientific and technical, innovative activities and infrastructural support of the innovative process. In addition, it should be emphasized that the information infrastructure should ensure the formation and implementation of new information resources and appropriate access to them by users. Therefore, the main task of the process of organizing the information support of innovative activity should be the formation of innovative resources. That is, the effectiveness of innovative activity must be ensured with the help of appropriate resources (including information) and determined precisely by the level of appropriate information support. In addition, the development of scientific, scientific-technical and innovative activities requires the availability of a modern and up-to-date information base.

Key words: innovative activity, innovative process, information support, information resources.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Подрез-Ряполова І. В. Актуальні правові аспекти інформаційного забезпечення інноваційної діяльності. *Право та інновації*. 2022. № 4 (40). С. 13–17.